

Oponentský posudek na bakalářskou práci Josef Pala **Vztah fonemického uvědomování a znalosti písmen v počátcích rozvoje čtení a psaní**

Práce je součástí projektu zaměřeného na získávání gramotnosti v evropských jazycích a detailně se věnuje vztahu mezi fonemickým uvědomováním – neboli schopností členit slova na fonémy – a znalostí písmen. Člení se na teoretickou a empirickou část. V teoretické části autor seznamuje s podstatou fonemického uvědomování a způsoby jeho testování u dětí. Dále se zabývá studiem a teoriemi týkajícími se vztahu mezi fonemickým uvědomováním a znalostí písmen. Tato část je velmi důkladným a zasvěceným přehledem stavu poznání v této oblasti. Snad by pouze větší systematičnost mohla vést k zjednodušení a ještě většímu přehlednění textu.

V empirické části je podrobně popsán dizajn výzkumu, kde byl testován vztah mezi schopností izolovat první písmeno v nesmyslných slovech se schopností učit se písmena. Hlavní důraz je přitom kladen na sběr dat, který je velmi přehledně vyložen. Pouze není jasné, jaký podíl měl na sběru dat sám autor práce. Následně jsou uvedeny výsledky, které považuji za zbytečně stručné. Uvítala bych větší podrobnosti počínaje výsledky všech 50 (proč jich mimochodem nakonec nebylo 60?) dětí, které se zúčastnily pretestu. Ač to není přímo cílem práce, bylo by určitě zajímavé se dozvědět, kolik písmen děti znají a jaké fonémy dokážou izolovat. O studovaném vzorku 12 dětí by také bylo dobré uvést konkrétnější informace, např. nejen průměrný, ale také minimální a maximální věk a podíl jednotlivých pohlaví. Anebo ještě lépe tyto údaje uvést ke každému jednotlivému dítěti spolu s jeho konkrétními výsledky. Za nejzávažnější nedostatek považuji, že chybí popis a výsledky statistické analýzy, na základě níž by bylo možné rozhodnout, zda má schopnost izolace fonému vliv na učení odpovídajícího písmene. Pouze se dozvídáme, že byly použity parametrické testy (jaké? Co vlastně testovaly? Proč nejsou v práci uvedeny?) a že rozdíl mezi písmeny, kdy dítě zná foném, a písmeny, kdy nezná foném, „není nijak markantní“. Dokonce ani hodnotu velikosti tohoto rozdílu nikde nenacházím, ani tabulkovou formou, ani v textu. Ačkoli bych čekala, že to bude pro celou práci ten nejpodstatnější údaj. Není mi také jasné, co vlastně znázorňuje tabulka 2. Jednak je zde omylem dvakrát stejná legenda pro řádky. Ale hlavně – jakto, že oba údaje nejsou automaticky shodné, jak by vyplývalo z principu tvoření dvojic písmen pro situace, kdy 1) dítě zná foném a 2) kdy foném nezná?

I když mám dojem, že o výsledky byl čtenář tak trochu ošizen, velmi na práci oceňuji, že danou problematiku probírá skutečně podrobně, kriticky a na vědecké úrovni. Samotný výzkumný projekt má vhodnou strukturu, byl jistě kvalitně proveden a po případném zvětšení vzorku a doplnění podrobnějších výsledků bude připraven pro kvalitní publikaci. Navrhuji tedy hodnocení ještě známkou výborně.

Mgr. Jitka Lindová, Ph.D.